

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-5>

УДК 379.85

РЕМЕСЛА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ

CRAFTS AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE TOURISM DESTINATIONS

Сеньків Мар'яна Ігорівнакандидат географічних наук, асистент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2146-3456>**Мох Романа Назарівна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6397-0520>**Senkiv Mariana, Mox Romana**

Lviv Polytechnic National University

У статті проаналізовано сучасні підходи до розуміння креативного туризму, креативних туристичних ресурсів і креативних туристичних дестинацій. Визначено роль народних ремесел для розвитку креативного туризму. Охарактеризовано і картографічно відображено географію народних ремесел Львівської області як однієї з найперспективніших у контексті розвитку креативного туризму. Виділено основні класи ремесел та коротко охарактеризовано їхній сучасний стан на Львівщині. На прикладі села Гавареччина проаналізовано досвід формування креативної туристичної дестинації. На основі даних про кількість ремісників та туристичну діяльність Гавареччини у різні часові періоди, побудовано циклічну модель креативної туристичної дестинації. Запропоновано шляхи формування та розвитку креативних туристичних дестинацій в Україні.

Ключові слова: ремесло, креативний туризм, дестинація, спадщина, Львівська область.

Now tourism in the Lviv region is a significant sector of the economy and one of the priority areas of development. This factor, as well as the presence of unique crafts and problems of their preservation, the conditions caused by the COVID-19 pandemic, the main concentration of tourists in Lviv, the need for sustainable development of territories, as well as the appeal of tourist needs to authenticity, have necessitated the diversification of tourism offer in the Lviv region. Crafts can become the basis for the formation of creative tourism destinations, providing benefits to all participants in tourism activities, including preservation of unique resources, economic benefits for craftsmen and the satisfaction of new tourist needs. Purpose of the article is a development of practical recommendations on the use of crafts of the Lviv region for the formation and development of creative tourism destinations. The following methods are used: the study of literary sources – to reveal the theoretical and methodological foundations of creative tourism, approaches to its definition; analysis, systematization and comparison – to identify successful examples of effective management of creative tourism resources in the countries of the world and the Lviv region; cartographic method – for studying the geography of crafts in the Lviv region; Butler's model – to highlight the stages of formation and development of a tourism destination. The article analyzes modern approaches to understanding creative tourism, creative tourism resources and creative tourism destinations. The role of folk crafts in the development of creative tourism is determined. The geography of folk crafts of the Lviv region is characterized and reflected cartographically as one of the most promising in the context of the development of creative tourism. The main classes of crafts are singled out and their condition in the Lviv region is briefly characterized. On the example of the village of Gavarechchyna in the Lviv region, the experience of creative tourism destination formation is analyzed. On the basis of data on the number of craftsmen and tourism activity of Gavarechchyna in different time periods, a cyclic model of a creative tourism destination is built. The ways of formation and development of creative tourism destinations in Ukraine are proposed.

Keywords: craft, creative tourism, destination, heritage, Lviv region.

Постановка проблеми. Туристична індустрія, що до початку пандемії COVID-19 стабільно стрімко розвивалася, за даними World Travel & Tourism Council у 2019 році становила 10,4% світового ВВП, з 334 млн. зайнятих осіб [1]. Одним із трендів туризму XXI століття є збільшення кількості подорожуючих серед середнього класу, що демонструє загальне поширення туризму серед населення світу. Туризм став невід'ємною частиною культури та економіки світу. Пандемія COVID-19 нанесла значної шкоди сектору туризму у 2020 році.

Проте зміни, викликані пандемією, зумовили пошуки нових, креативних шляхів розвитку туристичної сфери. Закриття кордонів багатьох країн призвело до активного розвитку внутрішнього туризму. Збільшення кількості внутрішніх туристів спричинило розвиток багатьох дестинацій, зокрема, через формування нових туристичних маршрутів, створення нових проектів розвитку туризму території тощо. Під час дебатів ЮНЕСКО у вересні 2020 року була визначена необхідність розробки нових моделей та підходів до сталого відновлення туризму, що підтримує громади, створює робочі місця, сприяє захисту спадщини [27]. Культура та креативність посідають центральну роль у таких дебатах, а туризм став важливим інструментом у реалізації креативних стратегій. Саме тому креативність стала стратегією позиціонування багатьох місць. Зокрема, практика позиціонування території як «креативна» набула свого втілення в концепції креативних міст, котрі були об'єднані в мережу креативних міст ЮНЕСКО [28]. Проте, слід зауважити, що не всі креативні території є креативними туристичними дестинаціями: окрім володіння хоча б одним креативним туристичним ресурсом, такі території повинні ним ефективно управляти та розвивати.

Необхідність та світова тенденція до сталого розвитку зумовлюють потребу в збереженні унікальних креативних ресурсів територій, зокрема ремесел, оскільки механізація усіх процесів виробництва та глобалізація практично витіснили ремісництво. Його збереження завдяки туризму відіграє ключову роль для збереження ідентичності народу, його культури та традицій. Окрім того, сучасні туристи все частіше звертаються до локального, автентичного досвіду, що робить подорож персоналізованою, об'єднує населення та сприяє мультикультурному обміну в межах однієї країни чи між країнами.

Ремесла України, зокрема, і у Львівській області переживають переломний момент в історії свого існування, оскільки чимало з них вже є забутими або такими, що майже не розвиваються, проте, все ж залишаються такими, зникненню яких можна запобігти, та завдяки креативному туризму використати як основу для сталого розвитку території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям для формування креативного туризму був культурний туризм. Основна ідея концепції креативного туризму включає залучення туриста до творчої діяльності та набуття автентичного досвіду. З цього випливає основна відмінність культурного та креативного туризму: у культурному туризмі громада відіграє незначну роль, оскільки залучаються найпопулярніші місця; креативний туризм заохочує відійти від масового туризму і спрямований на збереження старих традицій та автентичної культури.

Під креативним туризмом найчастіше розуміють подорож, під час якої відбувається спостереження або безпосередня участь у творчому процесі, притаманному певній місцевості (регіону, містечку, селу) для проникнення культурою, ознайомлення з традиціями, мистецтвом чи ремеслами. Креативність може виражатися як в матеріальній формі (прилад, картина), так і в нематеріальній (музика, ідея, наукова теорія). Тому в світі існують різні підходи до визначення поняття «креативний туризм». Причиною різних підходів до визначення поняття креативного туризму (табл. 1) є також відмінності у культурному середовищі як в різних країнах, так і в межах однієї країни, а часто вони можуть спостерігатися навіть в межах однієї області.

За останні десятиліття багато сіл, міст та навіть регіонів почали позиціонувати себе як «креативні», тож ЮНЕСКО визнала їх та в 2004 році ввела поняття «креативних міст».

Креативний туризм є однією з форм креативних індустрій, значення та роль у формуванні економіки яких з кожним роком зростає. Це ті галузі, які походять від індивідуальної творчості, навичок і талантів і які мають потенціал для створення робочих місць через використання інтелектуальної власності [14].

У різних країнах світу індустрії, що належать до креативних, відрізняються [14–20]. В Україні, починаючи з 2017 року діє сектор розвитку креативних індустрій [2], а у 2018 році почав функціонувати Директорат креативних індустрій [3].

Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» [4] в рамках нової програми

Таблиця 1

Підходи до визначення креативного туризму

Автор	Визначення
Хана Білікова та Зузана Паленчікова	«Креативний туризм – це нішевий туризм, який пропонує відвідувачам можливість саморозвитку через участь у творчих заходах (майстер-класи, курси), характерних для місця, де вони проводяться» [5]
Айсегуль Кесімоглу	«Креативний туризм – це вид туризму, який спирається на креативні ресурси та креативні кластери; і забезпечує творчий досвід» [6]
Соня Морейра Кабеса та ін.	«Креативний туризм – це вид туризму, який розвиває креативність туристів через їх активну участь у досвіді, характерному для дестинації, яку вони відвідують» [7]
Мануела Пішітеллі	«Креативний туризм – це туризм, який дає можливість розвинути власний творчий потенціал через досвід, пов'язаний з культурою місць у багатьох сферах, таких як кулінарія, живопис, фотографія, ремесла та свята» [8]
Франсіско Барбоза Гонсалвес і Карлос Коста	«Креативний туризм – це феномен, що виникає в результаті подорожей, спрямованих на справжній досвід, із залученням вивчення мистецтва, спадщини, забезпечення зв'язку з тими, хто живе в цьому місці і створює цю культуру» [9]
Руй Мігель Феррейра Карвалью та ін.	«Креативний туризм – це туризм особливого інтересу, альтернатива масовим формам культурного споживання туризму, де туристи мають можливість розвивати свій творчий потенціал через спілкування з місцевими жителями» [10]
Есекьель Азеведу Сантуш і Graça Joaquim	«Креативний туризм – це тип туризму, каталізатором якого є творчість у формі особистої участі у творенні мистецтва» [11]
Марта Ізабель Амарал та Ана Ізабель Родрігеш	«Креативний туризм – це прогресивний напрям культурного туризму, в якому споживачі шукають інтерактивні та динамічні враження» [12]
Мелтем Алтинай Оздемір та Емре Ергун	«Креативний туризм – це вид туризму, який дає можливість туристам дізнатися про культуру регіону, який вони відвідують, спілкуючись з місцевим населенням шляхом активної участі» [13]

Джерело: розроблено авторами

ЄС «Креативна Європа» 2021–2027 в Україні визначає 12 секторів культурних та креативних індустрій, зокрема, також ремесла (текстиль, кераміка, дерево, метал, скло, графіка).

Ресурси креативного туризму, основою яких є нематеріальна культурна спадщина, можуть варіюватися залежно від дестинації (сільська місцевість, малі чи великі міста, агломерації), країни, в межах якої знаходиться дестинація та візії креативного туризму тієї чи іншої країни. ЮНЕСКО у своїй Конвенції про збереження нематеріальної культурної спадщини [21] зазначає, що нематеріальна культурна спадщина – це звичаї, форми представлення і вираження, знання і навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти і культурні простори, визнані співтовариствами, групами і, в деяких випадках, особами як частина їхньої культурної спадщини. Станом на зараз Національний перелік нематеріальної культурної спадщини України налічував 26 елементів (наприклад, традиції косівської мальованої кераміки) [22].

Одним з головних ресурсів креативного туризму є ремесло, що найкращим чином відображає місцевий побут та культуру, оскільки розвивалося в залежності від культури, релігії, а іноді – політичних поглядів. Народне ремесло – це виготовлення вручну предметів за допомогою звичайних підручних матеріалів і простих конструкцій. Важливо зазначити, що народні ремесла належать до нематеріальної культурної спадщини. Хоча у результаті діяльності ремісника створюється річ, тобто матеріальний об'єкт, їхнє створення є неможливим без спеціального знання, навички, техніки та досвіду, а також, що не менш важливо, творчості окремого майстра, що зберігаються та передаються роками. Україна є учасником Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини [23]. Згідно з нею, нематеріальна культурна спадщина втілена в: усних традиціях та формах вираження, зокрема в мові, виконавському мистецтві, звичаях, обрядах, святкуваннях, знаннях та практиці, що стосуються природи та

всесвіту, знаннях та практиці, що пов'язані з традиційними ремеслами.

Ремесло може бути важливим аспектом розвитку креативного туризму в різних контекстах і може стати міцною основою для ініціатив (проектів) з позиціонування місця (території). Проте в останні десятиліття статус ремесла опинився під загрозою масового виробництва та усвідомленої переваги промислового виробництва (дизайну) над традиційною технікою.

Ремесло є відносно невеликим сектором економіки в країнах з розвинутою економікою. Часто доводиться вживати заходів для збереження ремесла, оскільки йому загрожує «вимирання», як, наприклад, інтерактивний музей текстилю в Ірані [24] – тут традиційним місцевим методам ткацтва та ремеслам відведена особлива роль ресурсу для туризму [25]. Бразильська концепція ремесла менше асоціюється з кваліфікованим ремісником і більше з колективним процесом виробництва товарів для використання [26]. Творчий досвід навчання у ремісника є ціннішим, ніж базова сировина або навіть товари чи послуги, які можна виготовити з них.

Розвиток креативного туризму є частиною створення привабливих місць для проживання, роботи та туризму, коли села, міста чи регіони прагнуть підвищити свою привабливість для креативного класу, підтримати креативні індустрії чи стати креативними місцями. Креативні простори включають зростаючу кількість просторових кластерів, які об'єднують креативних виробників і ремісників, щоб створити творче середовище для туристичного споживання. У Китаї такі кластери, як 798 Art Zone в Пекіні, приваблюють мільйони відвідувачів щороку, включаючи багатьох міжнародних туристів [29].

Дуже часто стратегії, що засновані на привабливості території, пов'язані з джентрифікацією та серійним виробництвом, що призводить до того, що місця втрачають свою унікальність [30]. Це вказує на необхідність краще проектувати креативні місця, таким чином, щоб вони зберігали свої унікальні риси.

Отже, креативний розвиток можна розглядати як систему спільної творчості, яка вимагає співпраці всіх тих, хто бере участь у відвідуванні, використанні та проживанні в місці [31]. Делла Лусія та Трунфіо [32] ілюструють цей принцип на прикладі культурного парку «The Farm» у Фавері, Італія, який охоплює художні виставки, коворкінг та кулінарні майстер-класи.

Креативність не має прив'язки до розмірів території, а тому може стати пріоритетним напрямком як для сільської місцевості, так і для міст та регіонів. Країна Таїланд позиціонує себе як «перша креативна дестинація в Азії». На національному рівні Управління туризму Таїланду розробило туристичну програму під назвою «Discover the Other You», метою якої є показати Таїланд з іншої сторони, а саме дестинацією для втілення креативного потенціалу. Зразковим є приклад розвитку села Бан Дон Кай Ді (фарфорове село Бенджаронг) завдяки креативному туризму. Ремесло створення кераміки привезли до села китайські торговці у XV столітті, багато місцевих перейняло це ремесло. У 2001 році, коли ремісники в Бан Дон Кай Ді створили ремісничу кооперацію, що збіглася з впровадженням нового урядового проекту – One Tambon One Product, який популяризує місцеві продукти, продаючи їх, що сприяє збільшенню надходжень до місцевої економіки та доходів громадян.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зараз туризм у Львівській області є значною сферою економіки та одним з пріоритетних напрямків розвитку. Цей фактор, а також наявність унікальних ремесел та проблеми їх збереження, умови, спричинені пандемією COVID-19, основна концентрація туристів у місті Львові, потреба у сталому розвитку територій, а також звернення потреб туриста до автентичності зумовили необхідність диверсифікації туристичної пропозиції Львівщини.

Окрім напрямків туризму, що вже розвиваються, Львівська область має високий потенціал розвитку креативного туризму. Про потенціал та важливість креативних індустрій загалом зазначається у Стратегії розвитку Львівської області на період 2021–2027 років [35]. Перелік видів економічної діяльності, що належать до креативних, змінюється. До 2019 року до цього переліку не входили народні художні промисли. Це свідчить про те, що увага до ремесел, як перспективного ресурсу для розвитку креативного туризму на Львівщині, зростатиме. Ремесла можуть стати основою формування креативних туристичних дестинацій, забезпечуючи вигоду усім учасникам туристичної діяльності, зокрема збереження унікальних ресурсів, економічну вигоду носіям ремесла та задоволення нових потреб туристів. Але досі в Україні і на Львівщині зокрема, бракує ефективного досвіду формування і розвитку креативних туристичних дестинацій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета наукової роботи: розроблення практичних рекомендацій щодо використання ремесел Львівської області для формування та розвитку креативних туристичних дестинацій. Завдання: розкрити теоретичні та методологічні засади розвитку креативного туризму; визначити ресурси креативного туризму та місце ремесел серед них; проаналізувати географію та сучасний стан ремесел у Львівській області; запропонувати шляхи формування та розвитку креативних туристичних дестинацій Львівщини. Використовувалися методи: дослідження літературних джерел – для розкриття теоретичних та методологічних засад креативного туризму, підходів до його визначення; аналіз, систематизація та порівняння – для виявлення успішних прикладів ефективного управління ресурсами креативного туризму в країнах світу та у Львівській області; картографічний метод – для вивчення географії ремесел у Львівській області; модель Батлера – для виділення стадій формування та розвитку туристичної дестинації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Географія і сучасний стан ремесел Львівської області

Львівська область географічно розташована в межах трьох природних зона: лісовій, лісостеповій, передгірних і гірських районах Карпат, а, отже, така унікальна геологічна різноманітність спричинила на цих теренах виникнення та розміщення різноманітних промислів та ремесел. Протягом багатьох століть ремесла

були важливим засобом заробітку і забезпечення життя для багатьох людей. В Україні є багато ремісничих осередків з виразними регіональними особливостями, Львівська область не є виключенням. У табл. 2 зображено класифікацію ремесел, поширених на території України та Львівської області зокрема.

Незважаючи на те, що у сучасному світі ручну працю стає все легше замінити, її цінність невпинно зростає. Багато з ремесл залишилися тільки як згадка, про деякі з них свідчать лише предмети, що були виготовлені ремісниками, а саме ремесло забуте, а деякі з ремесел знайшли своїх наступників і у сучасному світі (рис. 1).

Гончарство є одним із найстаріших видів ремесел, що зародилися на території сучасної України. У Львівській області основними осередками були м. Сокаль, с. Гавареччина, с. Потелич, с. Глинськ, смт Немирів, с. Гончарівка, смт Стара Сіль, м. Самбір. Зараз поселень, що зберегли своє ремесло гончарства лишилося вкрай мало, зокрема, село Гавареччина – осередок традиційної чорнодимленої гаварецької кераміки. Зараз в селі залишилося лише 5 гончарів, що продовжують займатися ремеслом.

Недалеко від Червонограда є поклади глини з великим вмістом окису заліза, що служить сировиною. За словами майстрів, традиція сокальської чорнодимленої кераміки частково була втрачена, так як за радянських часів промисли не розвивалися. Тож сьогодні традицію виготовлення доводиться відстежувати за тим, що залишилося від гончарних виробів

Таблиця 2

Класифікація ремесел, поширених на території України

Ремесла України		
Шкіряно-хутряна галузь	Деревообробна галузь	Гончарство
Чинбарство *	Ложкарство	Посудництво
Шорництво*	Токарство	Архітектурна кераміка
Кушнірство*	Гребінництво*	Кераміка малих форм
Кожухарство*	Бондарство	
Шевське ремесло	Лозоплетіння	
Шапкарство	Художнє різьблення	
Текстильна галузь	Металообробна галузь	Окремі види ремесел
Килимарство	Ковальство	Виготовлення масок
Вишивання	Мосяжництво	Декоративний розпис
		Виготовлення музичних інструментів
		Писанкарство

* забуте ремесло

Джерело: розроблено авторами

XIX–XX століття, багато з яких представлено у художньому музеї «Людина. Земля. Всесвіт» у Сокалі. В селі Стара Скварява на Жовківщині відкрили унікальну для цієї місцевості дитячу літню школу гончарства, де викладають професійні гончарі із приватної львівської школи.

Місто Глиняни має велику історію килимарства. Зараз у місті намагаються відродити традицію ткацтва глинянського килима. У 2016 році в місті відкрили відновлену будівлю навчально-виробничого комплексу «Мозаїка», реконструкція якої була зроблена за фінанси Європейського Союзу в рамках програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». Були створені майстерні, виставкові зали, музей килимарства та ткацтва Глинян, конференц-зали. В музеї також є три ткалі, котрі переймають досвід створення килимів. На основі глинянського килимарства був розроблений туристичний маршрут.

Значна кількість осередків вишивання окреслилася на Львівщині. Кожному з осередку були властиві свої кольори, візерунки, крій та тканина сорочки. На Яворівщині використовували яскраві кольори, червоно-

вишнева палітра кольорів була властива Жидачівщині, Сокальщині – чорно-білі узори, Дорогобиччині – чорно-червоні. Однією з найбільш впізнаваних традицій вишивки на Львівщині є сокальська вишивка. Сьогодні у м. Сокаль діє музей «Людина. Земля. Всесвіт», у фондах якого зберігаються зразки унікальної сокальської вишивки, також в історико-краєзнавчому музеї «Сокальщина» зберігаються сотні експонатів сокальської вишивки. На базі сокальської вишивки було створено культурну подію ETNO Тартаків, що проходила в Тартаківському замку.

У Львівській області основним осередком створення дерев'яної іграшки було м. Яворів. До сьогоднішніх часів збереглися здебільшого дерев'яні та керамічні екземпляри XIX століття: ляльки, птахи, візочки, коники, меблі, дзиґи, вітряки, механічні іграшки, головоломки [36; 37]. Окрім того, Яворів – давній осередок таких ремесел, як різьблення на деревині, декоративний розпис, вишивка, ткацтво, виробництво сувенірів.

Кушнірство – це традиційне українське ремесло, що включало вичинку шкіри з хутром

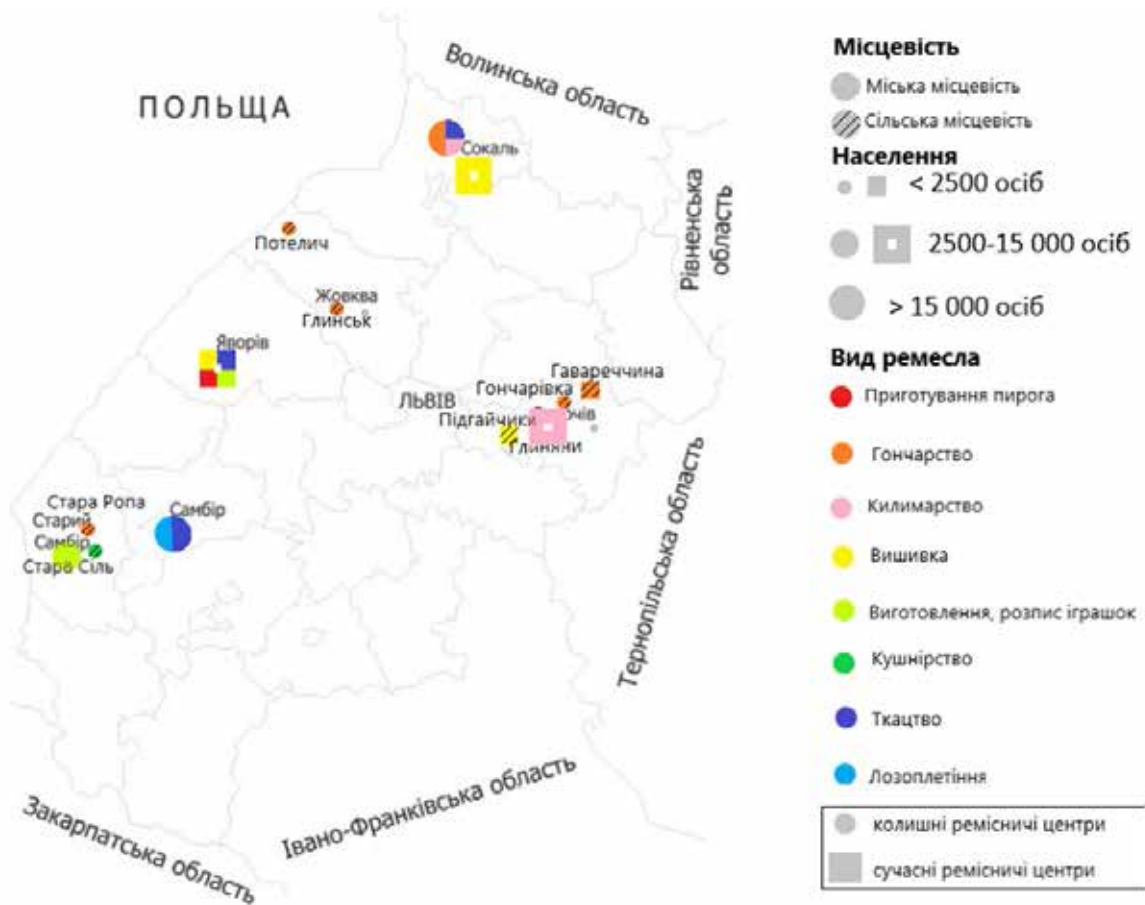

Рис. 1. Географія поширення ремесел у Львівській області

Джерело: розроблено авторами

і пошиття з неї одягу. Таке ремесло, що основним чином пов'язане з галуззю мисливства, хутровим промислом, успішно розвивалося на території України. Основним осередком кушнірства на Львівщині було місто Старий Самбір.

Наприкінці XIX – поч. XX ст. в поселеннях Західної України почали відкривати школи лозоплетіння, зокрема у селах Джурів та Іза, містах Львів, Сторожинець, Яворів. Діяльність шкіл згодом стала початком для формування лозомеблевих артілей.

Досвід формування креативної туристичної дестинації у Львівській області

Незалежно від розмірів території, існує загальна послідовність управління креативним туризмом. Вона включає два етапи: підготовчий та етап впровадження, що, в свою чергу, містять певну кількість кроків. На першому, підготовчому етапі слід виділити головний ресурс креативного туризму, на основі якого можна будувати стратегію, після виявлення ресурсу необхідно підібрати підхід та такі інструменти управління, що забезпечать ефективну реалізацію стратегії, та, останній крок на підготовчому етапі включає саме управління. Другий етап – етап впровадження залучає інші, допоміжні ресурси, дії, чи будь-які каталізатори, що сприятимуть реалізації стратегії. Наступним кроком етапу впровадження є виявлення та розуміння значення такого напрямку розвитку для різних сторін та отримання результатів [33].

Формування і розвиток креативної туристичної дестинації неможливі без ефективного управління туристичним ресурсом. Цінність управління полягає не тільки в досягненні поставлених цілей, але й у взаємозв'язках. Приклад Таїланду, зокрема, ілюструє необхідність і конкретні завдання для залучення усіх зацікавлених сторін, включаючи державні, приватні, громадянські та наукові установи, а також місцевих громад і туристів до процесу створення місця [34].

Базуючись на аналізі географії поширення та сучасного стану ремесел на Львівщині, можна припустити, що тут є туристичні дестинації, які можуть позиціонувати себе як креативні на основі ремесел. Одним з таких прикладів є село Гавареччина. На основі моделі Батлера, можемо виділити певні стадії розвитку цієї туристичної дестинації, відомої завдяки унікальній кераміці (рис. 2.). Зокрема, зі стадією становлення Гавареччини як туристичної дестинації пов'язана апробація нового туристичного маршруту «Чорне і Біле» по території Золочівського та Буського районів за маршрутом Львів – Гавареччина – Свята гора – Білий камінь – Підлисса – Біла гора – Кути – Львів у 2013 році. Стадія розвитку почалася у 2019 році, коли в село почали прибувати туристи, здебільшого українські, поодинокі випадки – туристи з Польщі та Німеччини, проводиться майстер-класи для

К-ть ремісників

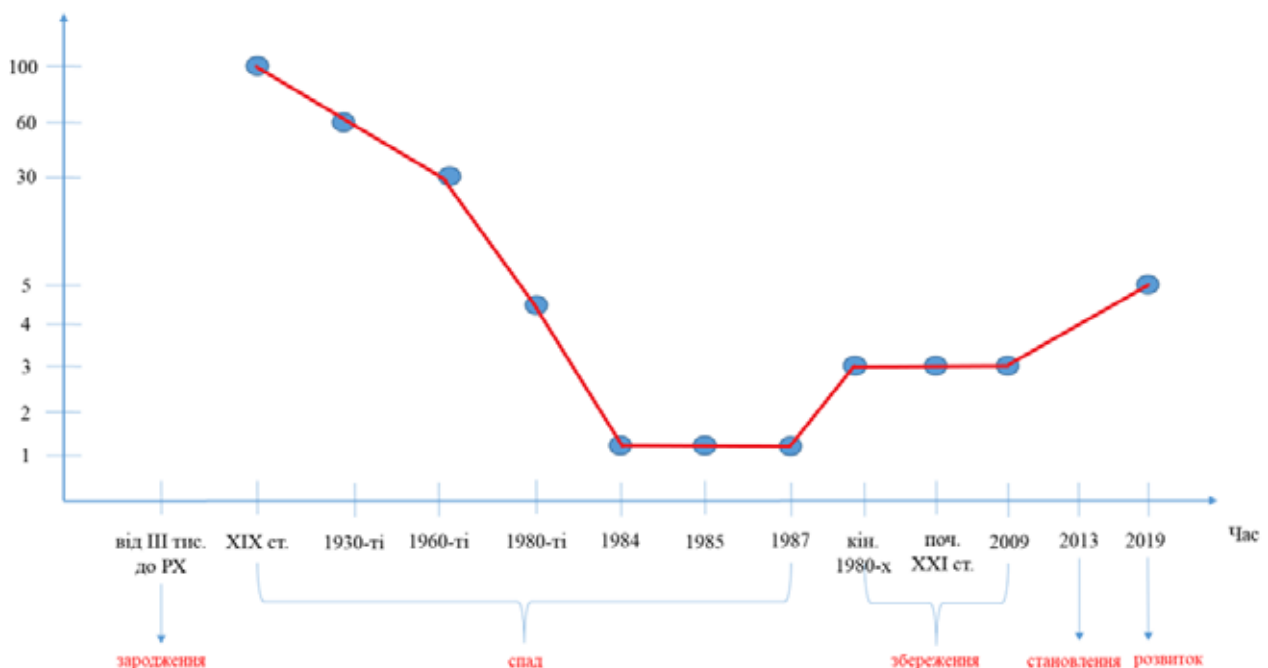

Рис. 2. Стадії розвитку Гавареччини як креативної туристичної дестинації

Джерело: розроблено авторами

дітей та дорослих. Про туристичний контекст розвитку села йдеться у Програмі соціально-економічного та культурного розвитку Золочівського району на 2022 рік.

Отже, село Гавареччина демонструє успіх на підготовчому етапі формування та розвитку креативної туристичної дестинації на основі місцевого ремесла, проте поки бракує розробленої стратегії розвитку туризму та ефективних заходів для зростання популярності ремесла. Ефективним кроком може бути організація ярмарків та ринків, а також співпраця місцевих ремісників з інформаційними центрами, готелями та садибами зеленого туризму, місцевими гідами, спеціалістами з туризму місцевої ради тощо [38].

Висновки. Отже, Львівська область багата на ремесла, які знаходяться на різних етапах свого існування. Досвід країн світу та окремих поселень (Гавареччина) демонструє можливість використання ремесла як основи для формування креативних туристичних дестинацій. Формування і розвиток таких дестинацій значно підвищить якість внутрішнього туризму, а в подальшому може стати особливо привабливим для іноземних туристів. Для цього осередкам ремесел потрібно навчитися ефективно управляти туризмом, а

також застосовувати нові способи комунікації не лише з туристами, а й з іншими суб'єктами туристичної діяльності.

Поєднання ремесла та туризму, перш за все, створює додаткову вигоду: відкриває новий напрямок розвитку туризму, створює додану вартість на продукти ремісничого виробництва. По-друге, сприяє сталому розвитку території, зберігаючи місцеве заняття, приваблює туристів, котрі готові залишати гроші в тій чи іншій громаді, тим самим сприяє її розвитку (як у контексті туристичної інфраструктури, так і в контексті вигоди для місцевого населення), оживляє простори. По-третє, створює робочі місця серед місцевого населення, а туризм, в свою чергу, забезпечує прибутковість від заняття тим чи іншим ремеслом. По-четверте, обрання ремесла як основи для креативного туризму сприяє його збереженню, що стало гострим питанням для багатьох країн, оскільки ремесло слугує відображенням історії народу та країни, її особливих традицій та культури.

Для туристів креативний туризм надає можливість нового досвіду, з отриманням якісних, інсайдерських знань, заглиблення в локальну історію, культуру, традиції, а прямиий контакт з жителями та ремісниками сприяє отриманню живих вражень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The World Travel & Tourism Council. Available at: <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact> (accessed 17 January 2022).
2. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. Sektor rozvytku kreatyvnykh industrii. Available at: <https://regulation.gov.ua/catalogue/department/id4415> (accessed 17 January 2022).
3. Dyrektorat kreatyvnykh industrii. Available at: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245281927 (accessed 17 January 2022).
4. Natsionalne biuro prohramy YeS «Kreatyvna Yevropa». Available at: <https://creativeeurope.in.ua/> (accessed 17 January 2022).
5. Sustainable Tourism Development in Times of the COVID-19 Pandemic: Case Study of Slovakia. Available at: Sustainable Tourism Development in Times of the COVID-19 Pandemic: Case Study of Slovakia: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
6. Entertainment and Food Tourism in the Backdrop of Late Modernity and a Reflection on Turkey. Available at: Entertainment and Food Tourism in the Backdrop of Late Modernity and a Reflection on Turkey: Media & Communications Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
7. Creative Tourism as an Inductor of Co-Creation Experiences: The Creatour Project in the Algarve. Available at: Creative Tourism as an Inductor of Co-Creation Experiences: The Creatour Project in the Algarve: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
8. Promotion of Heritage Tourism Through Branding and Graphic Communication Available at: <https://www.igi-global.com/chapter/promotion-of-heritage-tourism-through-branding-and-graphic-communication/213398> (accessed 18 January 2022).
9. Creative Destinations and the Rooster of Barcelos ("Galo de Barcelos"). Available at: Creative Destinations and the Rooster of Barcelos ("Galo de Barcelos"): Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
10. New Cultural Mediators, Cocreation, and the Cultural Consumption of Creative Tourism Experiences. Available at: New Cultural Mediators, Cocreation, and the Cultural Consumption of Creative Tourism Experiences: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).

11. Artists, Cities, and Tourism: The Case of Lisbon Metropolitan Area. Available at: Artists, Cities, and Tourism: The Case of Lisbon Metropolitan Area: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
12. The Importance of Social Media for the Improvement of the Tourist Experience Offered by Rural Tourism Enterprises: The Case of the Alentejo. Available at: The Importance of Social Media for the Improvement of the Tourist Experience Offered by Rural Tourism Enterprises: The Case of the Alentejo: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
13. Creative Tourism as Sustainable Initiative of a Coastal Destination: Creative Routes in Fethiye. Available at: Creative Tourism as Sustainable Initiative of a Coastal Destination: Creative Routes in Fethiye: Business & Management Book Chapter. IGI Global (igi-global.com) (accessed 18 January 2022).
14. Creative Industries Mapping Documents. 1998. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-1998> (accessed 20 January 2022).
15. Valuing Australia's Creative Industries. Available at: https://www.sgsep.com.au/assets/main/Valuing-Australia-Creative-Industries-Final-Report-December-2013_Email.pdf (accessed 20 January 2022).
16. MAPEAMENTO DA INDÚSTRIA CRIATIVA NO BRASIL. Available at: <https://www.firjan.com.br/Economia-Criativa/downloads/MapeamentoIndustriaCriativa-Firjan2016.pdf> (accessed 20 January 2022).
17. Monitoring of Selected Economic Key Data on the Culture and Creative Industries 2012. Available at: https://www.kultur-kreativ-wirtschaft.de/KUK/Redaktion/DE/PDF/monitoring-wirtschaftliche-eckdaten-kuk-2012-kurzfassung-englisch.pdf?__blob=publicationFile&v=3 (accessed 20 January 2022).
18. Rencana Strategis 2012-2014. Kementerian Pariwisata dan Ekonomi Kreatif Republik Indonesia. Available at: <https://adoc.pub/rencana-strategis-kementerian-pariwisata-dan-ekonomi-kreatif.html> (accessed 20 January 2022).
19. 한국콘텐츠진흥원은 공정과 상생, 소통과 공감의 사람중심 콘텐츠산업을 구현하고 지원하고 있습니다. Available at: <https://www.kocca.kr/cop/main.do> (accessed 20 January 2022).
20. DEVELOPING CRAFT AS A CREATIVE INDUSTRY THROUGH TOURISM. Available at: Vista do DEVELOPING CRAFT AS A CREATIVE INDUSTRY THROUGH TOURISM (feevale.br) (accessed 20 January 2022).
21. Konvencijska YUNESKO prozberezhennia nematerialnoi kulturnoi spadshchyny. Available at: <https://uccs.org.ua/konvencijska-pro-okhoronu-nematerialnoi-kulturnoi-spadshchyny-2/> (accessed 20 January 2022).
22. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk. Available at: <http://slovopedia.org.ua/104/53397/1083560.html> (accessed 21 January 2022).
23. Zakon Ukrainy «Pro pryiednannia Ukrainy do Konvencii pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny» vid 06.03.2008 № 132. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T080132.html (accessed 21 January 2022).
24. Traditional Weaving House in Isfahan as a museum for promoting last-chance tourism. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09647775.2018.1562362> (accessed 21 January 2022).
25. There's a Reason Why Last-Chance Tourism Happens, But We Still Need to Talk About It. Available at: <https://www.adventuretravelnews.com/theres-a-reason-why-last-chance-tourism-happens-but-we-still-need-to-talk-about-it> (accessed 21 January 2022).
26. Perspective on Design: Research, Education and Practice. Available at: https://books.google.com.ua/books?id=au6_DwAAQBAJ&pg=PA366&lpg=PA366&dq=BORGES,+A.+Design+%2B+Artesanato:+o+caminho+brasileiro.+S%C3%A3o+Paulo:++Editora+Terceiro+Nome,+2019&source=bl&ots=VzD9KorBNx&sig=AC-fU3U3QM4JBGLQcOg6lRNeBnG5Ubo18EQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwi7jKPCspr1AhVH6qQKHVDQBCIQ6A-F6BAgNEAM#v=onepage&q=BORGES%2C%20A.%20Design%20%2B%20Artesanato%3A%20o%20caminho%20brasileiro.%20S%C3%A3o%20Paulo%3A%20Editora%20Terceiro%20Nome%2C%202019&f=false (accessed 21 January 2022).
27. Experts call for inclusive and regenerative tourism to build back stronger post-COVID-19. Available at: Experts call for inclusive and regenerative tourism to build back stronger post-COVID-19 – UNESCO World Heritage Centre (accessed 21 January 2022).
28. Creative Cities Network. Available at: About us | Creative Cities Network (unesco.org) (accessed 21 January 2022).
29. PLACE IDENTITY AND CREATIVE DISTRICT REGENERATION: THE CASE OF 798 IN BEIJING AND M50 IN SHANGHAI ART ZONE. Available at: <https://metujfa.arch.metu.edu.tr/index.php/jfa/article/view/2017.2.15/184> (accessed 24 January 2022).
30. Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes. Available at: Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes – ScienceDirect (accessed 24 January 2022).
31. Creating synergies between cultural policy and tourism for permanent and temporary citizens. Available at: https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/cities/content/informe_2018_bcn_cultural_policy_and_tourism_-eng_1.pdf (accessed 24 January 2022).

32. The role of the private actor in cultural regeneration: Hybridizing cultural heritage with creativity in the city. Available at: The role of the private actor in cultural regeneration: Hybridizing cultural heritage with creativity in the city – ScienceDirect (accessed 24 January 2022).

33. Designing creative places: The role of creative tourism. Available at: Designing creative places: The role of creative tourism – ScienceDirect (accessed 25 January 2022).

34. Making Futures Marginal Notes on Innovation, Design, and Democracy. Available at: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1405387/FULLTEXT01.pdf> (accessed 25 January 2022).

35. Stratehiia rozvytku Lvivskoi oblasti na period 2021 2027 rokiv. Available at: <https://www.minOblast.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-Oblastalnogo-rozvytku/strategichne-planuvannya-Oblastalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/Oblastalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-lvivskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv> (accessed 25 January 2022).

36. Babiichuk I., Kosyk N. (2009) Narodne mystetstvo Yavorivshchyny. Kataloh. Novoiavorivsk, 36 p.

37. Fihol D.I. (1956) Ukrainska narodna dytiacha ihrashka. Dovidnyk po fondakh Ukrainkoho derzhavnoho muzeiu etnografii ta khudozhnoho promyslu Akademii nauk URSR. Kyiv, pp. 68–81.

38. A toolkit for craftspeople and craft businesses in Ireland's Ancient East. Available at: [failte-ireland-craft-toolkit-AW-lowres.pdf](http://failteireland.ie) (failteireland.ie) (accessed 26 January 2022).